

Politika-Ekonomi Kesişmesi: Yeni Bir Bilim Dalı Olarak Uluslararası Politik Ekonomi

Arzu AL*

Öz

Uluslararası Politik Ekonomi (UPE), yeni bir disiplin adı olarak 1970'lerde ortaya çıkmıştır. Ulusal ve uluslararası politik ve ekonomik ilişkilerin çoğalması, UPE'nin bir bilim dalı olması ihtiyacını doğurmuştur. Bu noktada, geniş bir kapsama sahip olan UPE; ulusal ve uluslararası politika ve ekonomi disiplinlerini kapsayan ortak bir alan yaratarak uygulama bulmaktadır. UPE'yi üç ana teori ile açıklayabiliriz ki bunlar; Realist Teori ya da Merkantilizm, Liberalizm ve Marksizm'dir. Günümüz dünyasındaki problemleri anlayabilmek için politika ve ekonomi arasındaki karşılıklı ilişkiyi hem ulusal hem de uluslararası açıdan değerlendirmek gerekir. Ülkemizde günlük hayatımıza girmiş olmasına rağmen, UPE'nin önemi henüz tam olarak anlaşılammış ve tam bir temele oturtulmamıştır. Buradan hareketle; bu çalışmanın amacı, ana inceleme başlıklarını tartışmak ve UPE konusundaki eksiklerin giderilmesine yardımcı olmak olarak seçilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası Politik Ekonomi, Uluslararası Ekonomi, Uluslararası Politika.

The Intersection of Politics-Economics: International Political Economy As A New Discipline

Abstract

International Political Economy (IPE) emerged as an autonomous discipline in 1970s. To increasing the relations of national and international politics and economy created urgent need for international political economy as a discipline. At this point, international political economy, which has a wider scope, is creating a common area that covering disciplines of national and international politics and economy. We can explain IPE with three main theories that those are Realist Theory or Mercantilism, Liberalism and Marxism. In the today's world it is necessary to evaluate the

* Yrd. Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Uluslararası Politik İktisat Anabilim Dalı, E-posta: arzu.al@marmara.edu.tr

interrelations between politics and economy both at national and international area. Although IPE has become part of our daily life, it is not yet fully understood and settled in our country. Hence; the purpose of this article is to discuss the main research topics and to help to overcome the deficiencies on IPE.

Keywords: International Political Economy, International Economy, International Policy.

Sayfa/Page | 144

İGÜSBD
Cilt: 2 Sayı: 1
Nisan /
April 2015

1. Giriş

Günümüzde giderek önem kazanan bir bilim dalı olarak Uluslararası Politik Ekonomi (UPE), politika ile ekonomi arasındaki etkileşimi teorik ve metodolojik bir çerçevede açıklamak temeline dayanmaktadır. Sosyal bilimler alanında kısa bir tarihi geçmişe sahip olsa da, her geçen gün daha da önem kazanan bir bilim dalı haline gelmiştir. Politik sistem ile ekonomik sistemin bir arada çalıştığı bir bilim dalı olarak UPE, ülkemizde akademik düzeyde birçok bağlamda sıkça kullanılmaktadır. Bu alanda bazı üniversitelerimizde lisansüstü düzeyde programlar açılmıştır, ancak Batı'daki üniversitelerin aksine ülkemizde bu alanda yeterince çalışma yapılmadığı ve hatta uluslararası iktisat ya da uluslararası ilişkiler disiplini içinde bir alt alan olarak varlığını sürdürdüğü görülmektedir.¹

Soğuk Savaş yıllarındaki güvenlik kaygısı, uluslararası ilişkilerde Realizm'i ön plana çıkarmıştır ve 1970'li yıllardan itibaren de uluslararası ilişkiler, araştırmalarını Realizm'in sınırları (güvenlik, savaş, barış, ittifaklar, caydırma vb. konular) içine hapsetmiştir. İşte tam bu noktada, duyulan ihtiyaca cevap olarak UPE kendisini göstermiştir. Daha açık bir ifade ile UPE, devletlerin salt siyasal aktör olduğu yönündeki Realist düşünceyi sarsarak, devletlerin artık sadece içi boş bir güç ve güvenlik peşinde olamayacaklarını öne sürmüştür. Çünkü UPE'ye göre her siyasal çabanın bir ekonomik gerekçesi bulunabileceği gibi, her ekonomik girişimin de bir siyasal yansıması olabilecektir. Buna bağlı olarak da UPE alanında araştırma yapan kişiler, politik sistem ile ekonomik sistemin arasında birini diğerine öncelikli veya üstün kılan herhangi bir anlayışın olamayacağını ve hatta bu iki sistemin birbiriyle ilişkili olarak ele alındığında daha iyi anlaşılacakları bakış açısını öne sürmüşlerdir.²

Bu çalışmada temel amaç, ülkemizde henüz akademik anlamda hak ettiği yeri bulamayan Uluslararası Politik Ekonominin, dününü ve bugünü ayrıntılı bir şekilde incelemektir. Bu amaç doğrultusunda öncelikle UPE'nin tarihsel gelişimi, tanımı ve özelliklerini kapsayan genel bilgiler verilmiştir. Sonrasında ise UPE'de öne çıkan kuramsal teoriler ve yaklaşımlar ayrıntılı bir şekilde açıklanmış olup, oldukça geniş bir alanı kapsayan UPE'nin inceleme

¹ Davut Ateş & Gülizar Samur Gökmen, "Bir Akademik Disiplin Olarak Uluslararası Politik Ekonominin Sınırları", **Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C.XV, S.1, 2013, s.46.

² Ateş & Gökmen, "Bir Akademik Disiplin Olarak Uluslararası Politik Ekonominin Sınırları", s.47.

alanları ve sınırları belirlenmeye çalışılmıştır. Sonuç kısmında genel bir değerlendirme yapılarak çeşitli öneriler sunulmuştur.

2. Uluslararası Politik Ekonomi Kavramı

Bu bölümde çalışmanın temel kavramı olan Uluslararası Politik Ekonomi ile bu kavramın tarihsel gelişimi, tanımı ve özellikleri ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir.

2.1. Tarihsel Gelişimi

Ayrı ve bağımsız bir disiplin olarak UPE, 1970’li yıllarda ortaya çıkmış olup, ekonomi ile siyaset biliminin birbirinden ayrı düşünülmeceği noktasından hareketle, bu iki alan arasında birleştirici bir disiplin olmuştur. İkinci Dünya Savaşı ile birlikte yaşanan politik ve ekonomik gelişmeler, bu iki alan arasındaki ayırımı destekler nitelikte olmuştur.³ Devletler tarafından ekonomi konusundaki çatışmaları en aza indirmek ve kendi güvenliklerini en üst seviyede sağlamak için ekonomik konular üzerinde ayrıntılı olarak anlaşmalar yapılmıştır. Ekonomi ile politikanın 1970’lere kadar ayrı bir şekilde ele alınmasının temel ve ana nedeni de budur.⁴

İkinci Dünya Savaşı sonrası oluşan bu anlayış, uluslararası sistemde ve ilişkilerde yaşanan krizler, tarihsel gelişmeler ve yenilikler nedeniyle değişmek zorunda kalmıştır. 1970’lerde Doğu ve Batı Blokları arasında anlaşma belirtilerinin ortaya çıkması askeri gerilimi azaltmış olup, iktisadi kurallar üzerindeki konsensüs çökmüştür. Buna neden olarak Bretton Woods sisteminin çökmesi, Dünya Bankası’nın gelişen ülkelere yardım ve kredi veren bir kurum haline gelmesi, 1970’lerin yeni anlayışına karşı GATT’in başarısız olması, Avrupa Birliği’nin ekonomik güç olarak yükselmesi, Japonya’nın oldukça başarılı ticari performans göstermesi, uluslararası üretim modellerindeki yeni anlayışın geleneksel anlayışa üstünlük kurması ve ABD kaynaklı şirketlerin sadece kendi ülkelerinde yatırım yapmaları konusunda kendilerini mecbur hissetmemeleri, doğuda SSCB’nin hem politik hem de siyasi olarak dağılması, Çin’in 1980’lerden itibaren sert iktisadi rejimini yumuşatarak Batılılara ülke ekonomisini açması ve Uzak Doğu ülkelerinin Batı’nın sanayilerine rakip olarak ortaya çıkması gösterilebilir.⁵

Bu gelişmeler neticesinde kaçınılmaz olarak ortaya çıkan, ekonomi ile politikanın etkileşimi tabanındaki ilk çalışmalardan bir tanesi; 1970 tarihli **Susan Strange** tarafından yazılan **“International Economics and**

³ Ateş & Gökmen, “Bir Akademik Disiplin Olarak Uluslararası Politik Ekonominin Sınırları”, s.49.

⁴ Mehmet Duman, “Hegemonya ve Güçler Dengesi Bağlamında Uluslararası Siyaset ve İktisat İlişkileri”, **Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, C.4, S.2, 2002, s.2.

⁵ Duman, “Hegemonya ve Güçler Dengesi Bağlamında Uluslararası Siyaset ve İktisat İlişkileri”, s.3.

International Relations: A Case of Mutual Neglect başlıklı çalışmadır. Bu çalışmasında Strange, uluslararası ekonomik ve siyasi sistemin kapsamlı bir dönüşümden geçtiğini ortaya atarak, uluslararası ilişkiler uzmanlarının ekonomik dengeleri, ekonomistlerin de siyasi faktörleri dikkate almayarak hata yaptıklarını belirtmiştir. Strange'in makalesinin başlığında da dikkat çektiği üzere, karşılıklı ihmalin sonucu olarak ortaya çıkan ekonomi ve politikanın ayrılığını bitirmek gerektiğini vurgulamıştır.⁶ **Keohane ve Nye**'nin 1972 tarihli, ***Transnational Relations and World Politics*** isimli çalışmasında, gelişen ticaret, finans ve iletişim arasındaki ilişkilere hayat veren uluslararası örgütler ve çok-uluslu şirketler gibi devletlerin dışındaki aktörlerin, uluslararası siyasetin ***"Karmaşık Karşılıklı Bağımlılık"*** içerisinde hareket ettiği bir ortamı doğurduğu ortaya konmuştur.⁷

Ekonomi ile politika arasındaki bu kaçınılmaz bağlılık ve etkileşimdeki tarihsel süreç, ***küreselleşme*** neticesinde daha da hızlanmıştır. Zaman ve mekân kavramının toplumlar arasında bir engel olarak ortadan kalkmasında, farklı devletler arasındaki ekonomik ilişkilerin payı büyüktür. Ekonomik ilişkilerin gelişmesiyle birlikte, ülkeler arasında karşılıklı ekonomik bağlılık olguları ortaya çıkmıştır.⁸ Bu karşılıklı bağlılık sonucunda ise ekonomik bölgesellik yayılmıştır. Çünkü ulus devletler, küresel ekonominin mutlak faydalarını ve aynı zamanda hem kendi kazançlarını artırmanın yollarını ararlar hem de kendi ekonomik refahlarına ve ulusal güvenliklerine karşı oluşan dış tehditlerden kendilerini korurlar.⁹ Bunlara ek olarak ekonomik bölgeselleşme, başlıca dört ana türde uygulama bulmaktadır: Serbest Ticaret Alanı, Gümrük Birliği, Ortak Pazar ve Ekonomik Birlik.¹⁰

Rekabet ve ekonomik büyüme sonucunda ortaya çıkan krizler de, karşılıklı ekonomik bağlılık ve ekonomik bölgeselleşme neticesinde etkisini daha şiddetli hissettirmeye başlamıştır. Bu durum, ülkeleri bu krizin aşılabilmesi için yeni politikalar üretmeye ve diplomatik hamleler yapmaya zorlamıştır. Daha açık bir ifade ile eskiden salt devlet güvenliği amacıyla önem verilmeyen bölge ya da ülkelerle ekonomik ve politik işbirliği yapılması artık kaçınılmaz bir hal almıştır. Ekonominin ve bununla birlikte ekonomik politikanın küreselleşmesinde de üretimin küreselleşmesi, ticaretin

⁶ Ziya Öniş & Mustafa Kutlay, *"Uluslararası Politik Ekonomi"*, İçinde: Şaban Kardaş ve Ali Balcı, **Uluslararası İlişkiler'e Giriş: Tarih, Teori, Kavram ve Konular**, İstanbul: Küre Yay., 2014, ss.2-3; Susan Strange, *"International Economics and International Relations: A Case of Mutual Neglect"*, **International Affairs**, V.46, N.2, April 1970, pp.304-315.

⁷ Öniş & Kutlay, *"Uluslararası Politik Ekonomi"*, ss.2-3.

⁸ Cemil Boyraz, *"Küresel Üretim, Ticaret ve Finans"*, İçinde: **Küresel Siyasete Giriş: Uluslararası İlişkilerde Kavramlar, Teoriler, Süreçler**, (edt.) Evren Balta, İstanbul: İletişim Yay., 2014, ss.409-410.

⁹ Robert Gilpin, **Global Political Economy: Understanding the International Economic Order**, New Jersey: Princeton University Press, 2001, p.357.

¹⁰ Özge Onursal Beşgül, *"Yerleşme, Bölgeselleşme ve Bütünleşme"*, İçinde: **Küresel Siyasete Giriş: Uluslararası İlişkilerde Kavramlar, Teoriler, Süreçler**, (edt.) Evren Balta, İstanbul:İletişim Yay., 2014, s.526.

küreselleşmesi ve küresel finans sisteminin gelişmesi faktörleri etkili olmuştur.¹¹

2.2. Uluslararası Politik Ekonominin Tanımı ve Özellikleri

UPE; uluslararası ilişkiler çerçevesinde gelişen, ekonomi ve siyaset bilimini de kapsayan bir bilim dalıdır. Temelinde ulusların politik ilişkilerini ekonomik alanlarda detaylı bir şekilde inceleyen bir bilim dalı gibi görünse de, kullanılan terimler ve alanına giren karmaşık yapılar dolayısıyla daha derin bir incelemeyi de zorunlu kılmaktadır.¹² Uluslararası politik ekonomiyi sadece belli bir teorik bilim dalı olarak değil, temel amacı uluslararası düzende güç ve refahın birbirini nasıl etkileyip şekillendirdiğini anlamak olan bir bilim dalı olarak tanımlayabiliriz.¹³

Birçok yazar UPE'ye sadece bir teori olarak bakılmayacağını savunmaktadır. Buna göre UPE, yeni bir araştırma biçimi, bir bakış açısı ve çeşitli yaklaşımları, varsayımları, terimleri ve metotları kapsayan sorular kümesi olarak kabul edilebilir.¹⁴ Günümüzde giderek önem kazanan bir bilim dalı olarak Uluslararası Politik Ekonomi'nin temel özelliklerini aşağıdaki şekilde sıralayabiliriz:

- ✓ UPE, ekonomik sistem ile politik sistemin bir arada çalıştığı bir bilim dalıdır,
- ✓ UPE, sadece teorik olarak ele alınabilecek bir bilim dalı değildir,
- ✓ Küreselleşme ile gelişim süreci hız kazanmıştır.
- ✓ Kapsadığı alan ve kullandığı terimlerin çokluğu nedeniyle farklı yaklaşımlarla birlikte anlaşılabilir kadar geniş bir alanı kapsamaktadır.
- ✓ UPE, özerk bir yapıya sahiptir.
- ✓ UPE'nin ayrı bir bilim dalı olarak ortaya çıkması ve gelişmesi, uluslararası örgütlerin kurulmasına neden olmuştur.

3. Uluslararası Politik Ekonomide Başlıca Kuramsal Teoriler ve Yaklaşımlar

Kaynağı ve oluşumu çok eskilere dayanan UPE'nin kapsadığı alanın genişliğine bağlı olarak, farklı teorik yaklaşımların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu yaklaşımlar bilimsel çalışmalarda farklı sınıflandırmalar yapılarak açıklanmıştır. Ancak, bizim görüşümüze göre bu yaklaşımlar kapsadığı dönem ve savunduğu fikirler açısından üç başlık altında

¹¹ Cemil Boyraz, "Küresel Üretim, Ticaret ve Finans", ss.409-410.

¹² Atilla Sandıklı, "Uluslararası Ekonomi Politik", 2008, ss.7-8, <http://www.bilgesam.org/incele/255/-uluslararasi-ekonomi-politik/#.VfeMFxaGVlw>, (E.T.: 10.12.2014).

¹³ Öniş & Kutlay, "Uluslararası Politik Ekonomi", s.4.

¹⁴ Ali Şen, "Uluslararası Politik Ekonomi (UPE) Nedir?", **Atatürk Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi**, C.12, S.1-2, 1998, s.393.

açıklanabilir. Kısaca Realist yaklaşım **ulus devletleri**, Liberal yaklaşım **bireyi** ve son olarak Eleştirel-Radikal yaklaşım ise **sınıf** kavramını ön plana çıkarmaktadır.

3.1. Uluslararası Politik Ekonomi ve Realist Yaklaşım

Realizm, kökenleri **Thucydides**'e kadar uzanan ve sonrasında **Niccola Machiavelli**, **Thomas Hobbes** tarafından sürdürülen ve asırlar boyu geçerliliğini koruyan bir yaklaşımdır.¹⁵ Realist yaklaşım yerine terim olarak farklı bilimsel çalışmalarda "**ulusalcılık**", "**ekonomik milliyetçilik**" ve "**merkantilizm**" terimleri de kullanılmaktadır. Bu yaklaşıma göre uluslararası sistem, içinde anarşiyi barındırmaktadır. Bu nedenle, ulus devletten daha yüksek ve tabi olunacak bir otorite yoktur.¹⁶

Realist yaklaşımın temelini **Merkantilist** düşünce oluşturmaktadır. Çağdaş UPE yaklaşımlarının Merkantilist temele dayananları, Realist olarak tanımlanmaktadır. UPE'nin ilk ve sistemli olarak incelemesi Merkantilizm tarafından yapılmıştır. Bu yaklaşım 16-18. yüzyıllar arasında Batı Avrupa politikalarında etkili olmuştur. Birinci Dünya Savaşı'nda ve sonrasında sanayileşme yarışı ve Büyük Buhran'ın etkisiyle Merkantilizm, ülke politikalarındaki önemini korumuştur. Merkantilizm dış ticaret fazlasını servet olarak gören ulusalcı, korumacı bir yaklaşım olup, İspanya ve Portekiz'de olduğu gibi **devlet merkezli** veya Hollanda ve İngiltere'de olduğu gibi **ticaret burjuvazisi merkezli** olarak iki farklı şekilde uygulanmıştır. Bu yüzyılların sonlarında Britanya, çıkarlarına uygun düştüğü gerekçesiyle Liberalizm'e yönelmiştir. Merkantilist düşüncenin temsilcilerinden **Friedrich List**, toplumların ekonomisinin, bireyin ekonomisinin üstünde olduğunu, hatta bireyler ile tüm insanlık arasındaki temel birimin ulus olduğunu savunmuştur. **List**, sanayileşmenin devlet eliyle yapılmasını önermiştir.¹⁷

Aslında **List**'in bu yaklaşımının temel nedeni, Almanya'da yeni gelişen sanayileşmeyi diğer uluslara karşı rekabetten korumaktır. Aynı şekilde ABD'nin kurucularından ve ilk Maliye Bakanlarından olan Alexander Hamilton'un, "**Report on the Subject of Manufacture**" isimli raporunda; yeni gelişmekte olan yerli üretimin ve sanayisinin korunması için yabancı malların ithalatının sınırlandırılması gerektiği görüşünü savunmuş ve bu görüş, ABD

¹⁵ Faruk Sönmezoğlu (der.), **Uluslararası İlişkiler Sözlüğü**, İstanbul:Der Yay., 2005, s.554.

¹⁶ Sandıklı, "**Uluslararası Ekonomi Politik**", s.4.

¹⁷ Gamze Nazan Bedirhanoglu, "**Uluslararası Ekonomik Örgütlerin Amerikan Hegemonyasındaki Rollerini**", Danışman: Baskın Oran, (Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Yüksek Lisans Tezi), 2006, ss.6-8; Friedrich List, **The National System of Political Economy**, (çev.) Sampson S. Lloyd, London: Longman, 1909, pp.97-141.

tarafından benimsenerek uzun yıllar korumacılık politikası uygulamasına devam edilmiştir.¹⁸

Realist yaklaşım, uluslararası ilişkiler açısından gücün ve otoritenin sadece askeri güce odaklı olmadığını, bunun yanında ekonomik gücün de etkili ve önemli bir rol oynadığını savunmuştur.¹⁹ Bu yaklaşımı savunan yazarların yaşadıkları dönemlere ve ülkelerine bakıldığında savaş ortamı, yeni ulus devletlerin oluşması, her ulus devlet açısından sanayileşmenin yeni başlaması gibi sıralanabilecek gerekçelerle Realist yaklaşımı savunmaları, milliyetçi düşünme temeline dayandığı söylenebilir. Bu nedenle, devletin elinde altın ve gümüş gibi değerli madenler ne kadar fazla ise devlette o kadar güçlüdür düşüncesi hâkim olmuştur. Hatta bu gücü elde etmek için savaşmanın dahi bir yol olduğu savunulmuştur.

Realist yaklaşımı anlatırken, 1920-1930 yılları arasında İngiltere’de ortaya çıkan ve işsizliğe karşı koruma yoluyla istihdamı artırma teorisini getiren **John Maynard Keynes**’ten bahsetmek gerekmektedir. Çünkü Keynes, Liberal bir iktisatçı olmasına rağmen devletin yönlendirmesi ile piyasa mekanizmasının işlerlik kazanacağını öne sürmüştür. Keynes’in bu yaklaşımında gümrük vergileriyle ithalatın düşeceği ve sonuçta yerli mallara tüketicilerin yöneleceği, bu sayede de istihdamın ve milli gelirin artacağı öne sürülmüştür. Bu nedenle Keynes’in yaklaşımı, hem Liberal UPE’yi hem de Realist UPE’yi etkilemiştir.²⁰ Yukarıda da belirttiğimiz üzere Realist yaklaşımı, **Ekonomik Milliyetçi** olarak tanımlayanlar da vardır. Bu yaklaşımdaki ekonomi-siyaset ilişkisi açıklanırken, ekonomi siyasete tabi olarak algılanmakta ve siyasete öncelik verilmektedir.²¹

Aslında, Merkantilist görüş açısından devletin serveti ve zenginliği o devlet halkının refahına, işçilerin de faydasına olan bir durum değildir. Çünkü bu yaklaşımda ne kadar düşük ücretle işçi çalıştırılırsa, hedeflenen ihracat fazlası da o kadar artar ve sonuçta dünya piyasaları ile rekabette de o kadar güçlü olunur düşüncesi hâkimdir.²²

Ekonomik Milliyetçi Yaklaşımına ilişkin bilimsel çalışmalarda, bu yaklaşımı tanımlamak için kullanılacak üç ilke vardır: ulusun ekonomisini verimli kılmak devletin görevidir, ekonomik açıdan ulusun ortak bir kaderi

¹⁸ Ali Kemal Aydın, “Amerika Birleşik Devletleri’nin Dış Ticaret Politikasında Serbest Ticaret Anlaşmalarının Yeri”, <http://www.mfa.gov.tr/amerika-birlesik-devletleri>, (E.T.:6.12.2014).

¹⁹ Tayyar Arı, **Uluslararası İlişkiler Teorileri: Çatışma, Hegemonya, İşbirliği**, 3. Baskı, İstanbul: Alfa Yay., 2004, s.163.

²⁰ Gülten Kazgan, **İktisadi Düşünce veya Politik İktisadın Evrimi**, 18. Baskı, İstanbul: Remzi Kitabevi, 2012, s.183.

²¹ Bedirhanoglu, “**Uluslararası Ekonomik Örgütlerin Amerikan Hegemonyasındaki Rollerini**”, s.10.

²² Kazgan, **İktisadi Düşünce veya Politik İktisadın Evrimi**, s.46.

vardır ve ekonomik politikaları ulusun çıkarları yönlendirmektedir.²³ Küreselleşme ile birlikte ulus devletlerin otoritelerinin azaldığı fikirlerine karşı Ekonomik Milliyetçi yaklaşımı savunanlar devletin rolünün ve otoritesinin özünde değişmediğini savunmaktadırlar.²⁴

Bu yaklaşımın güncel savunucuları arasında görüş ayrılıkları bulunmaktadır. Örneğin **Robert Gilpin**'i eleştiren **Helleiner**'e göre; Ekonomik Milliyetçilik, sadece ekonomik korumacılık politikasını savunan Merkantilizm olarak düşünülmemelidir ve bu yaklaşım milliyetçilik ideolojisinin üzerine kurulmalıdır.²⁵

3.2. Uluslararası Politik Ekonomi ve Liberal Yaklaşım

Liberalizm, 18. ve 19. yüzyıl siyasi ve ekonomik düşünce tarihinde etkili olmuş bir ideolojidir. İdeoloji olarak Liberalizm, 1688 ile 1789 yılları arasında kapsayan aydınlanma çağının filozoflarının temel felsefelerini oluşturur. İskoçya'dan **David Hume** ve **Adam Smith**, İngiltere'den **Locke**, Almanya'dan **Kant**, Fransa'dan **Montesquieu** ve **Voltaire** bu döneme damgasını vuran bilim adamlarıdır. Bu yaklaşıma göre insan (birey) doğuştan olumludur ya da eğitilebilir.²⁶

Liberal UPE Yaklaşım'ı, **Adam Smith** ve **David Ricardo**'ya dayanmakta olup, ticari kapitalizmden sanayi kapitalizmine geçiş aşamasında, 17.yüzyılda ortaya çıkmıştır. Bu yaklaşım, devletin piyasaya müdahalesine karşı olmuştur ve serbest pazarı savunmuştur. Özellikle **Adam Smith**'e göre zenginlik, emek temeline dayanan üretimden kaynaklanmaktadır. Bu düşünce ile Liberalizm, Merkantilizm'in ulusal zenginliğin madenlere dayanan görüşüne eleştiri olarak ortaya çıkmıştır. Burada devletin görevi, piyasalara olabildiğince özgürlük verirken, diğer taraftan da piyasaya gelebilecek tehlikeleri önlemek, serbest ve rekabetçi bir ortamda piyasanın oluşmasını sağlamak olmuştur.²⁷ Ekonomik büyüme ancak minimum seviyede devlet müdahalesiyle sağlanabileceği teorisiyle, "**Invisible hand**" görünmez el kavramı da literatüre girmiştir.²⁸

Devletler kendi içlerinde piyasanın olabildiğince serbestleşmesini sağlarken, uluslararası ortamda rekabeti önlemek için uluslararası kurallar ve

²³ David Levi-Faur, "Economic Nationalism: From Friedrich List to Robert Reich", **Review of International Studies**, N.23, 1997, p.360.

²⁴ David Levi-Faur, "Friedrich List and the Political Economy of the Nation State", **Review of International Studies**, V.4,N.1, Spring 1997, pp.155-157.

²⁵ Eric Helleiner, "Economic Nationalism as a Challenge to Economic Liberalism? Lessons from the 19th Century", **International Studies Quarterly**, N.46, 2002, pp.309-310.

²⁶ Arı, **Uluslararası İlişkiler Teorileri: Çatışma, Hegemonya, İşbirliği**, s.354.

²⁷ Stephen Gill & David Law, **The Global Political Economy, Perspectives, Problems and Policies**, New York: Harvester, 1988, pp.5-40.

²⁸ Ateş & Gökmen, "Bir Akademik Disiplin Olarak Uluslararası Politik Ekonominin Sınırları", s.57.

düzenlemeler yapmalıdır. Ancak, devletler bu uluslararası kural ve düzenlemelerin işleyişini sağlamanın dışında bir müdahalede bulunmamalıdır.²⁹ Eğer uluslararası ticaret tam anlamıyla serbest bir hal alırsa, bütün devletler bundan faydalanacaktır ve ekonomi, savaşlar ile diğer uluslararası çatışmaların başlıca nedeni olmaktan çıkacaktır.³⁰

Liberalizm yaklaşımından bahsederken, bu akımın içinde 1970’lerde ortaya çıkan **Robert Keohane ve Joseph Nye** tarafından ortaya atılan **“Power and Interdependence”**, yani güç ve karşılıklı bağımlılık teorisine değişmek gerekmektedir. Keohane ve Nye, 1970’lerden itibaren ortaya çıkan gelişmeler ile dış politikada askeri ve güvenlik konularının dışında birçok konunun da uluslararası ilişkiler kapsamına girdiğini belirtmişlerdir. Devletlerin birbirleriyle ilişkileri sadece çıkara değil, aynı zamanda fayda ve maliyet konularına da dayandığı bu teoride benimsenmiştir. **Steve Chan**’a göre, büyük devlet olarak gösterilebilecek Avrupa, Japonya ve ABD’nin, Orta Doğu petrollerine duydukları ihtiyaç çerçevesinde şekillenen ilişkileri, bu duruma örnek gösterilebilir.³¹ Ayrıca, **“Karmaşık Karşılıklı Bağımlılık”**ın üç ana karakteristik özelliği vardır:³²

- ✓ Toplumlari (uluslari) birbirine bağlayan çok sayıda kanal vardır,
- ✓ Devletlerin karşılıklı ilişkilerinde birden çok konu bulunmaktadır ve bu konular yönünden birinin diğerine üstünlüğünü sağlayan bir hiyerarşi yoktur,
- ✓ “Karmaşık Karşılıklı Bağımlılık” söz konusu olduğunda, belli bir alanda veya konuda bir ulusun diğer ulusa askeri güç kullanması söz konusu değildir.

Keohane ve Nye’e göre, 1990’lardan itibaren karşılıklı bağımlılık ilişkilerinin yerini küreselleşmeye bıraktığını savunanlara karşı, küresellik karşılıklı bağımlılığın sadece bir türüdür. Keohane ve Nye’e göre küreselliğın iki temel özelliği bulunmaktadır. Bunlardan birincisi çok taraflı ilişki ve koşullar öngörmesi olup, ikincisi de sadece bölgesel nitelikli olmaktan çok kıtalar arası bağlantılar taşımasıdır.³³

1980’lerde Klasik Liberalizm’e olan eğilim tekrar artmakla birlikte, yeni mali kurallar çerçevesinde ve siyasi müdahalelerden özgür olan sermaye düşüncesiyle, Liberalizm’e yeni bir boyut kazandırılarak **Neo-liberalizm**

²⁹ Bedirhanoglu, **“Uluslararası Ekonomik Örgütlerin Amerikan Hegemonyasındaki Rollerini”**, s.17.

³⁰ Sandıklı, **“Uluslararası Ekonomi Politik”**, s.3.

³¹ Muharrem Gürkaynak & Serhan Yalçiner, **“Uluslararası Politikada Karşılıklı Bağımlılık ve Küreselleşme Üzerine Bir İnceleme”**, **Uluslararası İlişkiler**, C.6, S.23, Güz 2009, ss.76-77.

³² Robert O. Keohane & Joseph S. Nye, **“Realism and Complex Interdependence”**, inside: **Power and Interdependence: World Politics in Transition**, 2d edition, Glenview,IL: Pearson Education Inc., 1989, pp.50-51.

³³ Gürkaynak & Yalçiner, **“Uluslararası Politikada Karşılıklı Bağımlılık ve Küreselleşme Üzerine Bir İnceleme”** ss.80-81.

yaklaşımı ortaya çıkmıştır. Neo-liberalizm, kendi meşruiyetini artırmak ve karşı teorileri geçersiz kılmak için kendini karşı konulamaz ve kaçınılmaz bir durum olarak sunmuştur. 1990'lardan sonra Doğu Blok'u ülkelerine nüfuz etmeye çalışmıştır ve sonuçta Amerikan hegemonyası bu düşünceyle birlikte "**yeni dünya düzeni**" ideolojisiyle kendini ortaya koymuştur.³⁴ Küreselleşme ile birlikte devletler, bu küresel düzenin pasif kurbanları olarak kabul edilmiş olup, neo-liberalizm düşüncesini savunanlar, küreselleşmeyi *devletlerin uyum sağlamak zorunda kaldıkları zorunluluk alanı* olarak tanımlamışlardır. Finans sermayesinin bu dönüşümü, küreselleşmenin kaçınılmaz bir parçası haline gelmiştir.³⁵

3.3. Uluslararası Politik Ekonomi ve Eleştirel-Radikal Yaklaşım

Eleştirel UPE teorileri; aslında **Bağımlılık Okulu, Marksizm, Emperyalizm teorileri, Çevreci teoriler** gibi birçok teoriyi içine almıştır. Eleştirel teorilerin kökenini, **Marksizm** yaklaşımı oluşturmaktadır. Bu yaklaşım, kendinden önceki teorilere karşı ve onları eleştiren bir düşünce yapısına sahiptir. **Karl Marx**'ın yaklaşımı, tarihsel maddecilik olarak tanımlanmıştır. Marksizm'e göre tarihin başlıca itici gücü, sınıflar arasındaki ilişkidir. Bu yaklaşıma göre sanayi devrimiyle beraber, fabrika sahipleri sınıfının oluşturduğu burjuva sınıfı ortaya çıkmıştır. Bunun sonucunda da bu sınıf ile büyük toprak sahipleri sınıfı arasında çelişki ortaya çıkmıştır. Marksizm'e göre, Fransız Devrimi de bu iki sınıf arasındaki çatışmanın sonucu olarak ortaya çıkmış olup, 18. yüzyılda kapitalist sanayi toplumları kendi içlerinde kendi yıkımlarının sebebi olmuşlardır. Marksizm'in eleştirisindeki çalışma mantığı, kapitalist sistemi, kendi içinde kendinin çökmesine neden olacak iç çelişkisini yarattığı söylemidir.³⁶

Marksist Emperyalizm teorilerine göre, dünya ekonomisinin hiyerarşik yapılanması, bir devletin diğer devlete sömürü düzenini koruyan bir zemin yaratmaktadır. 1960'larda ortaya çıkan, kalkınma iktisadi temeline dayanan **Bağımlılık Okulu (Dependency School)** teorisinde ise, gelişmiş ülkeler az gelişmiş ülkeleri sömürerek, onların kalkınmasına izin vermemektedirler.³⁷

Marksistlere göre yönetici sınıflar, sadece kendi çıkarlarını düşündüklerinden ülke ekonomisini geri planda tutarak, ekonomik kalkınmayı da engellemektedirler. Uluslararası Politik Ekonomi ile ilgilenen ve Marksizm teorisini savunanlar, iki konu üzerinde özellikle durmaktadır. Birincisi,

³⁴ Bedirhanoglu, "**Uluslararası Ekonomik Örgütlerin Amerikan Hegemonyasındaki Rollerini**", ss.19-20.

³⁵ Mustafa Kutlay, "*Internationalization of Finance Capital in Spain and Turkey: Neoliberal Globalization and the Political Economy of State Policies*", **New Perspectives on Turkey**, N.47, 2012, pp.115-116.

³⁶ Leslie Holmes, **Post Komünizm**, (çev.) Yavuz Alogan, İstanbul: Mavi Ada Yay., 2000, ss.31-33.

³⁷ Bedirhanoglu, "**Uluslararası Ekonomik Örgütlerin Amerikan Hegemonyasındaki Rollerini**", ss.20-21; Melih Ersoy, "*Bağımlılık Okulunun Eleştirisi*", **Ekin Bellekten**, Bahar 1991, s.26.

sermayenin giderek uluslararası hale geldiği bir dünyada emeğin geleceği ve ikincisi ise üçüncü dünya ülkelerindeki fakirlik ve geri kalmışlıktır. Uluslararası ekonomi düzeyinde sistem iki kısımdan oluşmaktadır: merkez veya birinci dünya olarak da adlandırılan refah bölgesi, üçüncü dünya olarak adlandırılan zülüm bölgesi.³⁸

Dünya Sistemi Teorisi; Karl Marx, Max Weber, Emile Durheim gibi sosyal bilimcilerin çözümlerinin bir devamı olarak ortaya çıkmıştır. Bu teoriyi üretenler, üçüncü dünyanın Batıdan bilgi ve teknoloji transferini yapabilmesinin tek yolunun, farklılaşma (türev alma) sürecinin geleneksel tekniğe uygulanması olduğunu iddia ederler. Ancak bu şekilde merkezden çevreye doğru bir genişleme ve akış yaşanabilecektir. Bu teoriyi savunanlar merkez, çevre, yarı çevre ve öteki alanlar terminolojilerini kullanmışlardır. Dünya Sistemi Teorisini savunanlar, merkez-çevre ilişkisinin emperyalizmle son bulduğu noktasında, Lenin ile aynı görüşü paylaşırlar. Bu yaklaşıma göre, beş yüz yıllık kapitalizmin tarihsel geçmişinde, farklı formlarda çevrenin sömürülmesi devam etmektedir. Bunun karşısında bir kısım teorisyenler ise, sermayenin beş bin yıllık bir süreçte biriktiğini savunmaktadırlar.³⁹

Tablo 1: Uluslararası Politik Ekonomi’de Geleneksel Yaklaşımlar

TEORİ	Dünya Ekonomisinin Açıklaması	Ana Aktörler	İtici Güç	Düzen Şartları
LİBERAL	Kusursuz Bir Küresel Pazar	Devletler ve Ekonomik Aktörler	Serbest Ticaret ve Sermayenin Serbest Dolaşımı	Rekabette “Görünmez El” (devletin)
MERKANTİLİST	Devletlerarası Rekabet Alanı	Devletler	Devlet Zenginliğini Maksimize Etmek ve Diğer Devletlerden Bağımsız Olmak	Güç Dengesi ya da Hegemonya
MARKSİST	Kapitalist Rekabet Alanı	Sınıflar (kapitalistler ve işçiler) ve Sosyal Gruplar	Çıkar Arayışı ve Devam Eden Sınıflar Arası Çatışma	Anti-kapitalistlerin Düzene Boyun Eğmesi

Kaynak: Ngaire Woods, “International Political Economy in an Age of Globalization”, inside: John Bylis & Steve Smith, *The Globalization of World Politics: An Introduction to International Relations*, Oxford University Press, 2001, p.287.

Uluslararası politik ekonomiye ilişkin yaklaşımların incelenmesinde, dünya değiştikçe ve geliştikçe, yapılan analizler ve yaklaşımların da değişime ayak uydurduğu gözlemlenmiştir. Böylelikle her an yeni yaklaşım ve yorumlara açık olan UPE, hem sabit ve güncel olmayan görüşlerden daha çok, ekonomi ve uluslararası ilişkilerin sürekli değişen alanlarına ayak uydurmuş

³⁸ Sandıklı, “Uluslararası Ekonomi Politik”, s.4.

³⁹ Taha Özhan, “Dünya Sistemi Teorisi”, **Türkiye ve Dünyada Yarın**, Y.1, S.3, Temmuz 2002, ss.6-8.

hem de ayrı bir bilim dalı olarak kendisini göstermiş ve yeniliklere de açık olacağını kanıtlamıştır.⁴⁰

4. Uluslararası Politik Ekonominin İnceleme Alanı ve Sınırları

UPE'nin, ekonomi ve siyaset bilimini de kapsayan, temelinde ulusların politik ilişkilerini ekonomik alanlarda detaylı bir şekilde inceleyen bir bilim dalı gibi görünse de, alanına giren karmaşık yapılar ve terimler nedeniyle daha derin incelenmesi gerektiğini yukarıda belirtmiştik.⁴¹ Hem politika hem de ekonominin bağlantı noktasında kalan UPE, bazen politikayı bazen de ekonomiyi ulusal-uluslararası alanlarda incelerken, bir diğer yönü ile çok geniş bir inceleme konularını kapsadığından, sınırlarının belirsiz olduğu açıklamaları da çeşitli yazarlar tarafından yapılmaktadır.⁴² Bu belirsizliği gidermeye yönelik çeşitli teoriler ortaya atılmıştır.⁴³

UPE, ulusal-uluslararası ekonomi ile ulusal-uluslararası politika alanlarının bir arada ve karşılıklı etkileşimiyle oluşan bir sahadır. Daha somut olarak uluslararası ticaret, uluslararası para politikası, çok uluslu şirketler, küresel ekonomik krizler, enerji, finans, teknoloji ve hegemonya ile buna benzer konular, UPE'nin inceleme alanı içine girmektedir. UPE, ilgilendiği alan itibarıyla, uluslararası ilişkilerin savaş ve güvenlikle ilgili konuları dışında, ekonomik konuları da içine aldığından, olaylara daha geniş bir perspektiften bakmaktadır. UPE, bir konu hakkında araştırma yaparken, ekonomi ile politikanın uluslararası düzeydeki ilişkilerini devletin iç politikasına etkisi açısından da sorgulamalar yapmaktadır. Somut bir olay olan Körfez Savaşı'nın, genel dünya siyaseti ve ekonomisi üzerine sonuçları, örnek olarak verilebilir. UPE çok sayıda yaklaşımı içinde barındırdığından, kesinleşmiş bir olgu veya düşünceden söz etmek zordur. Çünkü her bir teori farklı pencereden bakmaktadır.⁴⁴

Örneğin ABD'nin hegemonik projesi tezine dayanan Arap Baharı'nın, hegemonik bir proje olduğu varsayımında, tek ve mutlak güç olan ABD'nin, Orta Doğu ve Kuzey Afrika'da ortaya çıkan sosyal hareketleri planladığını öne sürenler olmuştur.⁴⁵ Bu hegemonik durum, hem uluslararası politika hem de uluslararası ekonomi alanlarında, ortaya çıkan sonuçları ve birbirlerine etkileşimleri ile UPE'nin ilgi alanına girmektedir. UPE'nin inceleme alanına giren finans ve para politikası konularına örnek olarak, 2008 Euro Krizi'ni gösterebiliriz. Bu örnekte kriz temeline dayalı bir proje sonucu oluşan Avrupa bütünleşmesi, küresel ve yerel meydan okumalara verdiği tepkilere göre

⁴⁰ Ateş & Gökmen, "Bir Akademik Disiplin Olarak Uluslararası Politik Ekonominin Sınırları", s.60.

⁴¹ Bknz: "Uluslararası Politik Ekonominin Tanımı ve Özellikleri" başlığı.

⁴² Ateş & Gökmen, "Bir Akademik Disiplin Olarak Uluslararası Politik Ekonominin Sınırları", s.61.

⁴³ Bu teoriler detaylı bir şekilde yukarıda açıklanmıştır.

⁴⁴ Ali Şen, "Uluslararası Politik Ekonomi (UPE) Nedir?", ss.398-400.

⁴⁵ Mustafa Kutlay & Osman Bahadır Dinçer, "Arap Baharı, ABD'nin Hegemonik Projesi midir?", **Türkiye Günlüğü**, N.107, 2011, s.104.

yaklaşım ve devamındaki Marksist yaklaşım ile birlikte (tarihsel süreç içerisinde) UPE disiplini gelişmiştir.

Bu süreç içerisinde Soğuk Savaş, ulusların enerji ihtiyaçları, küresel ekonomik krizler, teknolojinin gelişmesi, hızlı bir şekilde ortaya çıkan küreselleşme vb. olaylar sonucunda, ekonomi ile politikanın birbirinden etkilenmeleri kaçınılmaz olmuştur. Olayların analizinin ekonomi ve politika açısından sadece tek yönlü yapılamayacağını anlaşılmaması ile UPE, ayrı bir bilim dalı olarak kendisini göstererek kabul görmüştür.

Uluslararası düzeyde bir bilim dalı olarak kendini gösteren UPE, Türkiye’de uzun yıllar hak ettiği yeri bulamamış ve ayrı bir disiplin olarak incelenmemiştir. Ayrı bir disiplin olarak incelenmemesinin nedeni, bilimsel araştırma ve çalışmaların yetersizliğidir. Yurtdışında UPE’yi ayrı bir disiplin olarak inceleyen ülkelere bakıldığında, birçok bilimsel kitap, makale ve çalışmalar bulunmaktayken, ülkemizde bu çalışmaların son yıllarda yoğunlaştığı gözlemlenmiştir. Bu çalışmalar ile birlikte yakın zamanda birkaç üniversitede lisans ve yüksek lisans düzeyinde Uluslararası Politik Ekonomi bölümleri kurulmuştur. Ülkemiz tarafından da hem ulusal hem de uluslararası düzeyde pratikte uygulanan bu bilim dalı, daha çok üniversitede ve ayrı bir bilim dalı olarak hak ettiği yeri almalıdır. Bunun için bilimsel çalışmalar ve yayınlar düzeyinde de yeni, özgün ve güncel çalışmaların yapılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

ARI, Tayyar (2004). **Uluslararası İlişkiler Teorileri: Çatışma, Hegemonya, İşbirliği**, 3. Baskı, İstanbul: Alfa Yay.

ATEŞ, Davut & Gülizar Samur GÖKMEN, (2013). “*Bir Akademik Disiplin Olarak Uluslararası Politik Ekonominin Sınırları*”, **Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C.XV, S.1, ss.45-71.

AYDIN, Ali Kemal. “*Amerika Birleşik Devletleri’nin Dış Ticaret Politikasında Serbest Ticaret Anlaşmalarının Yeri*”, <http://www.mfa.gov.tr/amerika-birlesik-devletleri>, (E.T.:6.12.2014).

BEDIRHANOĞLU, Gamze Nazan (2006). “**Uluslararası Ekonomik Örgütlerin Amerikan Hegemonyasındaki Roller**”, Danışman: Baskın Oran, (Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Yüksek Lisans Tezi).

BOYRAZ, Cemil (2014). “*Küresel Üretim, Ticaret ve Finans*”, İçinde: **Küresel Siyasete Giriş: Uluslararası İlişkilerde Kavramlar, Teoriler, Süreçler**, (edt.) Evren Balta, İstanbul: İletişim Yay.

DUMAN, Mehmet (2002). “*Hegemonya ve Güçler Dengesi Bağlamında Uluslararası Siyaset ve İktisat İlişkileri*”, **Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, C.4, S.2, ss.1-16.

ERSOY, Melih (Bahar 1991). “*Bağımlılık Okulunun Eleştirisi*”, **Ekin Belleten**, ss.23-34.

- GILL, Stephen & David LAW, (1988). **The Global Political Economy, Perspectives, Problems and Policies**, New York: Harvester.
- GILPIN, Robert (2001). **Global Political Economy: Understanding the International Economic Order**, New Jersey: Princeton University Press.
- GÜRKAYNAK, Muharrem & Serhan YALÇINER, (Güz 2009), “Uluslararası Politikada Karşılıklı Bağımlılık ve Küreselleşme Üzerine Bir İnceleme”, **Uluslararası İlişkiler**, C.6, S.23, s.73-92.
- HELLEINER, Eric (2002). “Economic Nationalism as a Challenge to Economic Liberalism? Lessons from the 19th Century”, **International Studies Quarterly**, N.46, pp.307-329.
- HOLMES, Leslie (2000). **Post Komünizm**, (çev.) Yavuz Alogan, İstanbul: Mavi Ada Yay.
- KAZGAN, Gülten (2012). **İktisadi Düşünce veya Politik İktisadın Evrimi**, 18. Baskı, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- KEOHANE, Robert O. & Joseph S. NYE, (1989). “Realism and Complex Interdependence”, inside: **Power and Interdependence: World Politics in Transition**, 2d edition, Glenview,IL: Pearson Education Inc.
- KUTLAY, Mustafa & Osman Bahadır DİNÇER, (2011). “Arap Baharı, ABD'nin Hegemonik Projesi midir?”, **Türkiye Günlüğü**, N.107, ss. 100-110.
- KUTLAY, Mustafa (2013). “Euro Krizinin Politik Ekonomisi ve AB'nin Uluslararası Sistemdeki Geleceği”, içinde: **Ülke Deneyimleri Işığında Küresel Kriz ve Yeni Ekonomik Düzen**, (ed.) F. Şenses, Z. Öniş, C. Bakır, İstanbul: İletişim Yay., ss. 1-16.
- KUTLAY, Mustafa (2012). “Internationalization of Finance Capital in Spain and Turkey: Neoliberal Globalization and the Political Economy of State Policies”, **New Perspectives on Turkey**, N.47, pp.115-137.
- LEVI-FAUR, David (1997). “Economic Nationalism: From Friedrich List to Robert Reich”, **Review of International Studies**, N.23, pp.359-370.
- LEVI-FAUR, David (Spring 1997). “Friedrich List and the Political Economy of the Nation State”, **Review of International Economy**, V.4,N.1, pp.154-178.
- LIST, Friedrich (1909). **The National System of Political Economy**, (çev.) Sampson S. Lloyd, London: Longman.
- ONURSAL BEŞGÜL, Özge (2014). “Yerelleşme, Bölgeselleşme ve Bütünleşme”, içinde: **Küresel Siyasete Giriş: Uluslararası İlişkilerde Kavramlar, Teoriler, Süreçler**, (ed.) Evren Balta, İstanbul:İletişim Yay., ss.525-541.
- ÖNİŞ, Ziya & Kutlay, Mustafa (2014). “Uluslararası Politik Ekonomi”, içinde: Şaban Kardaş ve Ali Balcı, **Uluslararası İlişkiler'e Giriş: Tarih, Teori, Kavram ve Konular**, İstanbul: Küre Yay., ss.1-11.
- ÖZHAN, Taha (Temmuz 2002). “Dünya Sistemi Teorisi”, **Türkiye ve Dünyada Yarın**, Y.1, S.3, ss.6-8.
- SANDIKLI, Atilla (2008). “Uluslararası Ekonomi Politik”, <http://www.bilgesam.org/incele/255/-uluslararasi-ekonomi-politik/#.VfeMFxaGVlw>, (E.T.: 10.12.2014).
- SÖNMEZOĞLU, Faruk (der.) (2005), **Uluslararası İlişkiler Sözlüğü**, İstanbul: Der Yay.

STRANGE, Susan (April 1970). "International Economics and International Relations: A Case of Mutual Neglect", **International Affairs**, V.46, N.2, pp.304-315.

ŞEN, Ali (1998). "Uluslararası Politik Ekonomi (UPE) Nedir?", **Atatürk Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi**, C.12, S.1-2, ss.393-409.

WOODS, Ngaire (2001). "International Political Economy in an Age of Globalization", inside: John Bylis & Steve Smith, **The Globalization of World Politics: An Introduction to International Relations**, Oxford University Press, pp.277-298.

Sayfa/Page | 158

İGÜSBD
Cilt: 2 Sayı: 1
Nisan /
April 2015

Summary

Nowadays International Political Economy is gaining importance as a discipline. IPE is based on the theoretical description of interaction between politics and the economy. In this field, there are post-graduate studies in some our universities.

The interaction of politics and economy has been understood in the 1970s and in these years the importance of Realism has increased with safety requirements because of the Cold War. At this point, the purpose of this study is to discuss yesterday and today of IPE. In this study, theories are explained in details and recommendations are presented for the development of IPE in our country.

IPE has become a discipline that combines economics and politics. One of the first studies is the Susan Strange's study which is titled as "International Economics and International Relations: A Case of Mutual Neglect" and it is based on the interaction of economics and politics. In this study, Susan Strange says that the economist and international relations experts must understand the necessity of interaction of economics and policy. Another study of this area is the Keohane and Nye's study which is titled as "Transnational Relations and World Politics". In this study, Keohane says that international organizations, multinational companies etc. act within the complex interdependence. By the result of the developing international economy and policy, emerged globalization and increased the importance of IPE.

IPE is a discipline which developing in the framework of international relations and also covering economics and political science. IPE can be explained by three theories. These are:

- 1) *Realist Theory*
- 2) *Liberal Theory*
- 3) *Marxist Theory*

The study area of International Political Economy includes issues on international trade, international monetary policy, multinational companies,

global economic crisis, energy, finance, technology and so on. However, it is important to emphasize that the IPE has greater area and its boundaries cannot be determined.